

Qurub-yaratdıqları və xeyirxah əməlləri yaşayır

Faşizm üzərində qələbədən 80 il keçir. Keçmiş Sovet İttifaqında yaşayan digər xalqlar kimi, Azərbaycan xalqı da alman faşizminə qarşı mübarizədə böyük hünər, rəşadət, qəhrəmanlıq göstərmiş. Müharibənin ilk günlərində 40 mindən çox gənc könüllü cəbhəyə getmək

üçün müraciət edib. 1941-ci ilin avqust ayına qədər təxminən 123 min nəfər orduya yazılıb.

Müharibə başlandıqdan qısa müddət ərzində Azərbaycanda 87 qırıcı batalyon, 1124 özünü-müdafiə dəstəsi təşkil edilib. 1941-1945-ci illərdə müharibəyə 640 min nəfər yola salınıb.

O illərdə uca dağlar qoynunda yerləşən Lerik rayonundan 6500 nəfər müharibəyə göndərilib. Onlardan 1584 nəfər cəbhədə həlak olub, 3314 nəfər müxtəlif dərəcədə yaralanıb. Döyüşlərdə göstərdiyi şücaətə və qəhrəmanlığa görə 600 nəfərdən çox lərikli orden və medallarla təltif edilib.

Faşizm üzərində tarixi qələbənin əldə edilməsində rayonun Kələxan kəndində dünyaya göz açmış, "Lenin", "Qırmızı ulduz", "I dərəcəli Vətən müharibəsi" ordenləri və çoxlu medallarla təltif olunmuş kapitan Həmzə Şixəliyevin misilsiz xidmətləri olub.

O, Zuvand elində ağsaqqal kimi adsan, nüfuz qazanmış Mirələm kişinin ailəsində dünyaya göz açıb. Kənddə 7 illik, Lənkeran şəhərində fəhlə-gənclər məktəbini bitirib. Komsomol fəalı kimi gənc yaşlarından Çayrud kənd, sonra Lerik qəsəbə sovetinin katibi vəzifəsinə irəli çəkilib. 1940-cı ildə kommunist partiyası sıralarına qəbul olunub, rayon sovetinə deputat seçilib.

Müharibənin başlanması xəbərini eşidəndə 26 yaşı var idi. Səhəri əmisi oğlu Feyruzla Lerik rayon hərbi komissarlığına gəlib cəbhəyə könüllü getmək istədiklərini bildirdilər. Onları Bakıya - Respublika Hərbi Komissarlığına yola saldılar. Burada sənədlərini nəzərdən keçirib hər ikisini Tiflis şəhərindəki Hərbi Komandirlər Məktəbinə oxumağa göndərdilər. Təhsilini başa vurduqdan sonra 416-cı Azərbaycan diviziyasında bölük komandirinin müavini vəzifəsinə təyin olundu.

1942-ci ilin yayında faşistlər böyük qüvvə ilə Qafqaza hücumə keçdilər. Qafqazın müdafiəsinə bütün millətlərin nümayəndələri qalxmışdı. Gənc leytenant Həmzə Şixəliyevin bölüyü Mozdok uğrunda gedən döyüşlərdə igidlik, hünər göstərərək yaşayış məntəqələrini, kəndləri, şəhəri düşməndən azad etdilər.

Müharibə illərində azərbaycanlı döyüşçülərin tez-tez görüşünə gələn görkəmli dövlət xadimi Əziz Əliyevlə gənc zabıt Həmzə Şixəliyev yaxından tanış olur və bu, onların əbədi dostluğuna çevrilir.

1942-ci ilin dekabrında Taqanroqda aramsız gedən döyüş zamanı əsgərlərdən dördü həlak olur, Həmzə Şixəliyev isə ağır yaralanır. Çoxlu qan itirir. Hərbi xəstəxanada 23 gün müalicə aldıqdan sonra yenidən xidmət etdiyi bölüyə qayıdır.

Odessanın dinc əhalisi köçürüldüyündən düşmən şəhərə daxil olmuşdu. Həm-

zə Şixəliyevin xidmət etdiyi 248-ci diviziya 3-cü Ukrayna cəbhəsinin tərkibində Nikolayev, Tiraspol şəhərlərini azad edərək şimaldan Odessa şəhərinə daxil oldu. Hitlerçilər xeyli canlı qüvvə və texnika itirib geri çəkildilər. 1944-cü il aprel ayının 10-da şəhər düşməndən təmizləndi. Odessa şəhərinin azad edilməsində xüsusi xidmətlərinə görə kapitan Həmzə Şixəliyev ali mükafata - "Qırmızı ulduz" ordeninə layiq görüldü. 1989-cu ildə şəhərin azad edilməsinin 45 illiyinə həsr edilmiş yubiley tədbirlərinə dəvət olundu. Ömür-gün yoldaşı Roza xanım ilə Odessada tədbirlərdə iştirak etdi. Ona qəhrəman Odessanın fəxri vətəndaşı adı verildi.

Ukraynanı azad etdikdən sonra Moldaviya torpağına qədəm qoydular. Rəhbərlik etdiyi bölük Kotovsk və Kişinyov şəhərləri uğrunda döyüşlərdə igidlik, şücaət göstərdi. 1945-ci ilin yanvar ayında Həmzə Şixəliyevin avtomatçılar bölüyü artıq Varşava ətrafında döyüşürdü. Varşavanın cənubunda, Visla çayının qərb sahilində almanların güclü müdafiəsinin yarılmasında və ətrafda yerləşən şəhərlərin azad edilməsində göstərdiyi igidliyə görə kapitan Həmzə Şixəliyevə Sovet İttifaqı marşalı Stalinin əmri ilə təşəkkür elan olundu. SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fərmanı ilə kapitan H.Şixəliyev "Varşavanın azad edilməsinə görə" medali ilə təltif edildi.

Gənc zabitin rəhbərlik etdiyi bölük döyüşə-döyüşə Birinci Belorusiya ordusunun 5-ci zərbə korpusunun tərkibində Berlində birinci daxil oldu. Hər küçə, bina uğrunda qızğın döyüşlər gedirdi. Aprelin 28-də Berlinin son dayaq məntəqəsinə hücum barədə əmr verildi. Şəhərə kimi döyüş gedir, atəş səsləri kəsilmirdi. Artıq düşmənin qüvvəsi tükənirdi. Mayın əvvəlində döyüşlər nisbətən səngidi. Həmzə Şixəliyevin rəhbərlik etdiyi bölük İmperiya Dəftərxanası ilə üzbəüz binalara nəzarət edirdi.

Mayın 9-u tarixə qızıl hərflərlə yazıldı. Faşist Almaniyası danışıqsız təslim oldu. Reyxstaqda divarlara hərə öz avtoqrafını yazırdı. Avtoqrafların birini də lərikli zabıt yazdı: "Kapitan Həmzə Mirələm oğlu Şixəliyev burada olmuşdur".

1418 günlük müharibədə igidlik, şücaət göstərdiyinə görə SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fərmanları ilə kapitan Həmzə Şixəliyev Lenin ordeni və "I dərəcəli Vətən müharibəsi" ordenləri ilə təltif edildi.

Qələbədən sonra sovet qoşunlarının

tərkibində bir müddət Şərqi Berlində sahə komendantı vəzifəsində xidmət edib. 1947-ci ilin qışında ordudan tərxis olunaraq doğma rayona qayıdıb. Lerik qəsəbə sovetinin sədri vəzifəsində fəaliyyətini davam etdirib. Sonralar rayon torpaq şöbəsinin müdiri, Siyov kəndində kolxoz sədri vəzifəsində işləyib. Ömrünün 50 ilini doğma Kələxan və ətraf kəndlərin inkişafına həsr edib. Qətiyyətinə, prinsipiallığına, yüksək işgüzarlığına, bacarığına, təşkilatçılığına görə onu "Böyük Dayaq" əsərindəki Rüstəm kişiye bənzədiblər.

Lerikdə yeni tipli müasir təsərrüfatın qurucusu və rəhbəri kimi tanınıb, el-oba məhəbbəti, hörmət, nüfuz qazanıb. Zuvand mahalının adını, şanını qoruyub, şöhrətini hər yana yayıb. Görkəmli torpaqşünas alim, akademik Həsən Əliyev, akademik İmam Mustafayev, professor Qara Mustafayev və çoxlu elm adamları, təsərrüfat başçıları rəhbərlik etdiyi sovxozda olub, iş təcrübəsinin geniş yayılmasını tövsiyə ediblər.

Akademik Həsən Əliyevin təşəbbüsü ilə Qosmallıq və Şonayçola kəndlərində 6 min ədəd badam tingi əkib, ilk dəfə dağ yamaclarında badam, fındıq bağları salıb. Kələxanda və qonşu kəndlərdə yeni alma sortları yetişdirib, meyvə bağlarını genişləndirib. Sovxozun ərazisində iri, müasir heyvandarlıq kompleksi inşa etdirib.

Haqqında Azərbaycan Sovet Ensiklopediyasında məlumat, Moskvada nəşr edilən "Oqonyok" jurnalında məqalə dərc olunub. Dəfələrlə Azərbaycan Kommunist Partiyasının qurultaylarında, mötəbər dövlət tədbirlərində iştirak edib.

Ağsaqqal mətbuat işçisi, respublikanın Əməkdar jurnalisti Həmzə Vəliməmmədov "Elin unudulmaz oğlu" adlı kitabını onun mənalı, zəngin ömür yoluna, misilsiz xidmətlərinə həsr edib. Lerik Rayon İcra Hakimiyyəti başçısının 23 sentyabr 2010-cu il tarixli Sərəncamı ilə Lerik şəhərinin küçələrindən birinə Həmzə Mirələm oğlu Şixəliyevin adı verilib. 2015-ci ildə 100 illik yubileyi geniş qeyd olunub.

Artıq 16 ildir ki, bir elin, obanın böyük ağsaqqalı, İkinci Dünya müharibəsində qəhrəmanlığı ilə iz qoymuş Həmzə Şixəliyev aramızda yoxdur. Lakin qurub-yaratdıqları, xeyirxah əməlləri bu gün də yaşayır. Oğlu, görkəmli tibb alimi Alim Şixəliyev, həyat yoldaşı, tanınmış həkim Tofiqə xanım, nəvəsi Elnur, nəvə-nəticələri babanın arzularını həyata keçirirlər.